

ບທສັງເຄຣະໜໍ : ການເມືອງເຮືອງການເລືອກຕັ້ງໃນສັງຄົມໄທ

Synthesis: Politics of Thai Elections

ພຣະບິວິງິກາທີ ອກໂຍ, ດຣ.

Phra Baidika Thawee Abhayo, Dr.

ສາຂາວິຊາສັງຄົມສົງເຄຣະໜໍສາສົກ

ມໍາວິທະຍາລັດມໍານຸດຮາຊີວິທະຍາລັດ ວິທະຍາເຫດວິສານ

Author for correspondence: Email: socio.2555@gmail.com

ບທຄັດຍ່ອ

ບທຄວາມວິຊາການນີ້ ມີວັດຖຸປະສົງຄົມເພື່ອຈະໃຫ້ທ່ານຄືການເມືອງເຮືອງການເລືອກຕັ້ງໃນສັງຄົມໄທ ໂດຍມີການແຍກອອກເປັນ 3 ປະເທິන ດື່ນ 1) ກລຸ່ມສຶກຂາການເລືອກຕັ້ງໃນເຊີງປະວັດສົກ 2) ກລຸ່ມສຶກຂາ ການເລືອກຕັ້ງຮະດັບໜາດແລະຮະດັບທ້ອງຄືນ 3) ກລຸ່ມສຶກຂາການເລືອກຕັ້ງສື່ອ ຜົ່ງຈາກການສຶກຂາທັງ 3 ກລຸ່ມ ປະກຸບວ່າຊ່ອງວ່າງຫຼືຄວາມໜາດແຄລນອງຄໍຄວາມຮູ້ຕ່າງໆທີ່ກີດຈາກຮະບບການ ເລືອກຕັ້ງໃນສັງຄົມໄທຍ່ອງ ຈຶ່ງໄມ່ເຫັນລື້ງຄວາມເປົ້າມແປ່ງແລ້ວຄວາມແຕກຕ່າງທີ່ເກີດຈາກຮະບບການ ເລືອກຕັ້ງໃນຕ່າງປະເທດທີ່ສ່າງຜລຕ່ອງຮະບບການເລືອກຕັ້ງໃນສັງຄົມໄທ ແລະຍັງໄມ່ມີການສຶກຂາໃດທີ່ມີການສຶກຂາ ອື່ງກະບວນການເລືອກຕັ້ງໃນສັງຄົມໄທຈາກອົດຕື່ອົງປ່າຈຸບັນ

ຄຳສຳຄັນ: ການເມືອງ, ການເລືອກຕັ້ງ, ບທສັງເຄຣະໜໍ

Received date: 12/08/2561, Accepted date: 11/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this article are to identify the politics of elections in the Thai society. The study is divided into 3 groups: 1) Historical elections study groups; 2) National and local elections study groups; 3) Media elections study groups. From the study of the 3 groups, it has been found that the gap or the lack of knowledge on the politics of the election only focused on the election of Thai society. There were no findings on the changes or differences in the election systems in foreign countries that affected the electoral systems in Thai society and there has not any study on the processes of the election in Thai society from the past to present.

Keywords: Politics, Elections

บทนำ

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา โดยคณาราชภูมิ ต่อมาระเทศไทยก็ได้เริ่มมีการเลือกทั่วไปวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม เพราะประชาชนต้องเลือกผู้แทนในระดับท้องถิ่นโดยมีการเลือกตั้งถึง 25 ครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา โดยครั้งล่าสุด มีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 สำหรับประเทศไทย การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองชาวไทย และตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อำนาจการโดย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่เป็นอิสระ

จากการกล่าวมาข้างต้นถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งรูปแบบทางการเมือง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการเมืองนั้นมีบทบาทและความสำคัญมากต่อประชาชนคนไทยโดยเฉพาะการเลือกตั้งถือว่าเป็นกระบวนการทางการเมือง ที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอยู่ด้วย การไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน (ธรรมชาติและคุณ, 2531 : 1)

เดวิท ปัทเลอร์และคณะ (1981) กล่าวถึง การเลือกตั้ง (Election) มีนัยความจำแนกออกได้เป็นสองฝ่าย กล่าวคือ การเลือกตั้งในแง่มุมกฎหมายและการเลือกตั้งในแง่มุมปรัชญา โดยส่วนแรก การเลือกตั้งในแง่มุมกฎหมายนั้น เป็นการพิจารณาจากกฎหมายการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยทั่วไปอยู่ 3 ประการ คือ การเลือกตั้งที่เป็นสิทธิ (rights) ในแง่นี้ การเลือกตั้งถือเป็นสิทธิที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นอภิสิทธิ์ (privilege) เป็นการที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีความเป็นอิสระที่จะเลือกรายทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ที่ได้รับการยอมรับจากกฎหมาย ปราศจากการแทรกแซงหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นเป็นต้น และการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นหน้าที่ (duty) อันหมายถึง การที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำการหรือด้วยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีสภาพเป็นหน้าที่จึงเป็นไปโดยที่กฎหมายได้ระบุหรือให้ผู้ลงคะแนนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนการเลือกตั้งในแง่มุมปรัชญา มี 3 ประการ คือ ประการแรก การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) กล่าวคือ เป็นสิทธิที่เกิดมา กับบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของรัฐ ทั้งนี้เพราจะบุคคลย่อมเสมอภาคกัน อันเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งหากบุคคลผู้ใดเป็นผู้บรรลุนิติภาวะมีความเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะต้องห้ามแล้ว จะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประการที่สอง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นการกิจสาธารณะ (Public Affairs) กล่าวคือ ความก้าวหน้าของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของบุคคลให้เป็นไปตามหน้าที่อย่างชญาณลดา เมื่อเป็นดังนี้ การให้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงจำกัดเฉพาะแก่บุคคลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยดีเท่านั้น การดำเนินการตามแนวโน้ม บุคคล

จึงอาจถูกกำหนดสิทธิในการลงคะแนนได้เสมอ หากเมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้นเข้าลักษณะที่ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง ประการที่สาม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิคัดค้าน การกระทำ กล่าวคือ ผู้ออกเสียงลงคะแนนที่คัดค้านการกระทำหรือนโยบายของรัฐ จะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองที่ทรงกันข้ามกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนรัฐบาลหรือร่วมรัฐบาลพรรครรฐบาลหรือพรรครร่วมรัฐบาล ในวันที่มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือวันเลือกตั้งเป็นสำคัญ (แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง, ม.ป.ป.)

กล่าวโดยสรุปคือ การเลือกตั้งเป็นอาจมงในลักษณะที่ เป็นสิทธิ เป็นอภิสิทธิ หรือเป็นหน้าที่โดยตรง ที่ทุกคนต้องใช้สิทธิในความเป็นประชาธิปไตยของตั้งเอง และถือว่าเป็นเจตจำนงทางเมืองที่ทุกคนต้องใช้ภาษาในระบบประชาธิปไตย

ลิขิต ธีรเดคิน (2541) ได้กล่าวถึง การเลือกตั้งและปัญหา การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่สำคัญในระบบประชาธิปไตย แต่ปัญหาใหญ่ของการเลือกตั้งของเรานั้นนี้คือ การใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้ง จนมีการกล่าวว่าถ้าไม่มีเงิน โอกาสของการเป็น ส.ส. จะยากยิ่ง เพราะมีความเชื่อว่า ครรภ์ ก็ใช้เงินกันทั้งนั้น ประเด็นเรื่องการใช้เงินซื้อเสียงจึงเป็นประเด็นสำคัญในแง่การพัฒนาระบบประชาธิปไตย เพราะความชอบธรรมของระบบการเมืองแบบเปิดโดยการเลือกตั้ง มีเงื่อนไขสำคัญคือ ต้องดำเนินไปตามครรลองพอสมควร ถ้าการซื้อเสียงมีด้วยดื่นก็ทำให้การอ้างว่ามีความชอบธรรม เพราะมาจากการเลือกตั้งหมดลงจนทุกวันนี้ (ลิขิต ธีรเดคิน, 2541) ซึ่งต่อมา ประจำกิจ กองกิรติ (2555) ก็ได้กล่าวถึงการเมืองว่าด้วยการตั้ง ว่าทกรรม อำนาจ และพลวัตสังคมไทย ซึ่งเขามองว่า การซื้อเสียงถูกมองว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อประชาธิปไตยไทยมาช้านาน ตามที่เน้นย้ำกันในการอธิบายการรัฐประหารของกองทัพในปี 2549 ที่มักกล่าวกันว่าการซื้อเสียงในการเลือกตั้งของไทยเป็นผลมาจากการวัฒนธรรมชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิมและความไม่รู้เรื่องรู้ราวของชาวบ้าน แต่จากการพิจารณาการเลือกตั้งกำนันแห่งหนึ่งการเลือกตั้งกำนันแห่งหนึ่งในภาคเหนือในปี 2538 ในบริบททางประวัติศาสตร์ บทความนี้เสนอว่าการซื้อเสียงไม่ได้เป็นแบบฉบับของการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งในหมู่บ้าน แต่กลับเป็นการเบี่ยงเบนออกไปจากแบบแผนซึ่งขึ้นถึงจุดสูงสุดในช่วงกลางทศวรรษ 1990 ความคลุมเรือทางกฎหมายต่างหาก (ไม่ใช่ความเมื่อยเนื้อยื่นหรือความโน่เลาของชาวบ้าน) ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้ชาวบ้านสามารถประท้วงต่อต้านการกระทำอันทุจริตและปกป้องประชาธิปไตยภายในชุมชนของพวากษาได้ ความคลุมเครือดังกล่าวปราက្បขึ้นเมื่อกฎหมายเกี่ยวกับประชาธิปไตยใหม่บางฉบับที่มีผลบังคับใช้ในปี 2535 และ 2538 ที่มุ่งกระจายอำนาจ ไปขัดกับกฎหมายเก่าๆ ที่มีมาตั้งแต่สมัยสมบูรณ์ญาสิทธิราชย์การปฏิรูปกฎหมายต่างๆ ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องต่อมาดูเหมือนว่าจะช่วยลดความสำคัญของการซื้อเสียงในการเมืองระดับหมู่บ้านลง ทว่ามันจะส่งผลอย่างไรต่อการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งระดับชาตินั้นยังคงต้องรอดกันต่อไป (ประจำกิจ กองกิรติ, 2555 : 125)

ดังนั้น การซื้อเสียงจึงมองว่าเป็นการทำลายการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยทางอ้อม ที่สะท้อนถึงบริบทสังคมไทยที่ยังไม่หลุดพ้นจากระบบอุปถัมภ์ ที่มีมาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประจำกันมาตั้งแต่อดีต ที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การซื้อเสียงเป็นปัญหาสำคัญของการเมืองไทย การทำให้การซื้อเสียงหมดสิ้นไปนั้นเป็นหนึ่งเป้าหมายหลักของกระบวนการปฏิรูปที่จัดทำ “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”

จึงเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทยในครั้งนี้ โดยได้มุ่งศึกษาเนื้อหาในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกในระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น เพื่อหาช่องว่างของการศึกษาในครั้งนี้ โดยจะวิเคราะห์ตามช่วงเวลาที่มีการศึกษาในแต่ปีโดยแยกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งในเชิงประวัติศาสตร์
2. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น
3. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งสืบ

1. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งในเชิงประวัติศาสตร์

การศึกษาการเลือกตั้งทางเชิงประวัติศาสตร์ จะมองถึงการศึกษาวิจัยที่กล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือก เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษาเคยร่วมกันสังเกตการณ์เลือกตั้งเมื่อปี 2512 ในสมัยจอมพลนอมกิตติขจร ซึ่งอาศัยพระคชาประชาไทยขึ้นสูตรตำแหน่งนายกรัฐมนตรีซึ่ง ร่างศักดิ์เพชรเลิศอนันต์ ได้ศึกษา “บทบาททางการเมืองของจอมพลนอม กิตติขจร พ.ศ. 206-2516 กล่าวถึงผลการเลือกตั้งที่พระคชาประชาไทยได้จำนวน ส.ส. เพียงประมาณ 1 ใน 3 ของ ส.ส. ทั้งหมด กล่าวได้ว่าเป็นการผิดความคาดหมายทั้งของฝ่ายจอมพลนอมเองและของสาธารณชน เพราะเมื่อพิจารณา ว่าพระคชาประชาไทยมีกลไกในระบบราชการทุกประการ และยังอ้างว่าเป็นพระครรภ์บลลจกตัวว่า ผลดีของผลการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ก็ทำให้จอมพลนอม กิตติขจร ในฐานะนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าพระคชาประชาไทย รอดพ้นจากการถูกโจมตีในลักษณะทุจริตหรือไม่เป็นกลางต่อการเลือกตั้ง แต่ผลเสียคือ จอมพลนอมจะต้องหาเสียงสนับสนุนจาก ส.ส. ที่ไม่สังกัดพระค แและหรือ ส.ส. ในสังกัดพระค สำหรับ ให้ย้ายมาสังกัดพระคชาประชาไทย หรือเป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนในส่วน เพื่อให้ตนได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบไปตามวิถีรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2511 ตลอดทั้งการลงมติผ่านกฎหมายต่างๆ ซึ่งหมายความว่า จอมพลนอมจะต้อง “จ่ายค่าสนับสนุน” เพื่อให้ตนได้เป็นนายกรัฐมนตรีในทางหนึ่งทางได้ด้วยเงินเดียวกัน (ร่างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550 : 450) ซึ่งงานวิจัยขึ้นนี้ก็ได้ชี้ขึ้นถึงการใช้เงินในการซื้อเสียงทางการเมือง เพื่อที่จะให้ตนเองนั้นขึ้นสูตรตำแหน่งทางการเมืองได้จ่ายขึ้น

ต่อมามีงานศึกษาทางประวัติศาสตร์ ของ เพียง อันชูฤทธิ์ ศึกษา “รัฐบาลไทย : การศึกษา เชิงวิเคราะห์ปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วง พ.ศ. 2498-2514” พบว่า ความ

มั่นคงของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2498-2514 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถูกพิจารณาเป็นเรื่องธรรมด้า พระคริสต์มั่นคงศิลป์และพระศพประชาไทยมีเสียงข้างมากในระยะสั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พระคริสต์มีเสียงเป็นเพียงที่รวมกลุ่มของนักการเมือง ซึ่งส่วนมากเข้ามาเล่นการเมืองโดยหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2498-2514 มีการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ปรากฏว่าประชาชนนำไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยมากในสังคมไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่พระคริสต์มีเสียงที่ตนสังกัดอยู่เท่าใดนัก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในการหาเสียงเพื่อสมัครเข้ารับเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีการสร้างความนิยมส่วนตัวของผู้สมัคร มีใช้ความนิยมของพระคริสต์แต่ละอย่างใด ซึ่งก็เป็นสาเหตุให้พระคริสต์มีเสียงในยุคนี้ประสบความล้มเหลว รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นไม่มีความมั่นคง ขาดความรับผิดชอบและไม่มีอุดมการณ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย เพราะทำให้ระบบบริการล้มเหลวและเปิดโอกาสให้ทุหารทำการปฏิวัติยึดอำนาจได้ ซึ่งช่วงเวลา 2498-2514 ก็เป็นช่วงของ 3 รัฐบาลคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ธนรัชน์ และจอมพลถนอม กิตติขจร พบร้า ความมั่นคงของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2498-2514 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถูกพิจารณาเป็นเรื่องธรรมด้า พระคริสต์มั่นคงศิลป์และพระศพประชาไทยมีเสียงข้างมากในระยะสั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พระคริสต์มีเสียงเป็นเพียงที่รวมกลุ่มของนักการเมือง ซึ่งส่วนมากเข้ามาเล่นการเมืองโดยหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2498-2514 มีการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ปรากฏว่าประชาชนนำไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยมากในสังคมไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่พระคริสต์มีเสียงที่ตนสังกัดอยู่เท่าใดนัก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในการหาเสียงเพื่อสมัครเข้ารับเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีการสร้างความนิยมส่วนตัวของผู้สมัคร มีใช้ความนิยมของพระคริสต์แต่ละอย่างใด ซึ่งก็เป็นสาเหตุให้พระคริสต์มีเสียงในยุคนี้ประสบความล้มเหลว รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นไม่มีความมั่นคง ขาดความรับผิดชอบและไม่มีอุดมการณ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย เพราะทำให้ระบบบริการล้มเหลวและเปิดโอกาสให้ทุหารทำการปฏิวัติยึดอำนาจได้ (เพียง อันชุตทิร์, 2523) ซึ่งช่วงเวลา 2498-2514 ก็เป็นช่วงของ 3 รัฐบาลที่มีบทบาทมากทางการเมือง คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ธนรัชน์ และจอมพลถนอม กิตติขจรซึ่งการเลือกตั้งในสมัยนี้บ่งชี้ถึงการสร้างความนิยมในตนของมาก

สอดคล้องกับงานของ วรสิทธิ์ โรจนพานิช ที่ศึกษา “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลลัพธ์ท่อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การที่มีผู้มีสิทธิ์ไปลงคะแนนเสียงน้อย แสดงให้เห็นว่าประชาชนชาวไทยมีความสนใจต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยน้อยกว่าที่ควร และที่เป็นเช่นนี้ประเทศไทยมีพระคริสต์มีเสียงที่มีบทบาททางการเมืองน้อย ทำให้การหาเสียงเลือกตั้งนั้นไปในลักษณะสร้างความนิยมส่วนตัวมากกว่าสร้างความนิยมให้แก่พระคริสต์มีเสียง (วรสิทธิ์ โรจนพานิช, 2516)

ດັ່ງນັ້ນ ການເນື່ອງໃນສ່ວນຂອງການເລືອກຕັ້ງໃນຍຸດນັ້ນຈຶ່ງເປັນການທ່ານເສີຍເລືອກຕັ້ງໃຫ້ຕ້ວເອງ ແຕ່ໄມ່ໄດ້ເປັນການທ່ານເສີຍສ່າງຄວາມນີຍມໃຫ້ພຣຣຄ ແຕ່ໃໝ່ພຣຣຄການເນື່ອງເປັນບັນໄດ້ກ່າວຂຶ້ນສູ່ອຳນາຈທາງການເນື່ອງ ຈຶ່ງເປັນເຫຼຸ່າໃຫ້ເກີດຄວາມນີຍມໃນພຣຣຄນັ້ນດົດລົງ ທີ່ຈະສອດຄລົ້ອກກັບຈາກຂອງ ຂໍຍົວວັນນີ້ ສາຮສມບັດຕີ “ທ່ານກັບພຣຣຄການເນື່ອງແລກການເລືອກຕັ້ງ (2500-2506)” ພບວ່າ ບາງຢຸດບາງສົມບໍ່ທ່ານກີ່ໄດ້ວ່າງຫລັກ ເກລີ່ມໃນຮັ້ງຮຽມນູ້ໄວ້ເພື່ອເປີດໂອກາສໃຫ້ຜູ້ນໍາທາງທ່ານໄດ້ມີໂອກາສກໍາວ່າເຂົ້າມາມີຕຳແໜ່ນເປັນຜູ້ນໍາໃນທາງການເນື່ອງດ້ວຍ ໄດ້ແກ່ ສມຍທີ່ມີການເລືອກຕັ້ງນີ້ ພົມພ. 2500, 2501, 2512 ທີ່ຈະຮູບແບກການເລືອກຕັ້ງດັ່ງກ່າວຈະມີຄວາມເປັນປະຈຸບັນໄຕຍພອສມຄວຽກຕາມ ແຕ່ການເລືອກຕັ້ງນັ້ນ ຜູ້ນໍາທາງທ່ານອັນມີ ຈອມພລ ປ.ພິບູລສົງຄຣາມ ຈອມພລ ສຖຸທີ່ຮະຮ້າຫຼື ແລະ ຈອມພລ ຄນອມ ກິຕືຕິຈຣ ທີ່ຈະຍັງຄົງມີຕຳແໜ່ນເໜັ້ນທີ່ເປັນຜູ້ບໍ່ມີຄວາມສາມາດເຂົ້າຮັບຕຳແໜ່ນໆນາຍກຣູມນຕຣີໄດ້ ທັງນີ້ໂດຍທີ່ຜູ້ນໍາເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຈັດຕັ້ງພຣຣຄການເນື່ອງຂອງທ່ານແລະເປັນຫົວໜ້າພຣຣຄການເນື່ອງເຂົ້າແໜ່ງຂັ້ນໃນການເລືອກຕັ້ງ ໄດ້ແກ່ ພຣຣຄເສີມນັ້ນຄສີລາໃນການເລືອກຕັ້ງ ພ.ສ. 2500 ພຣຣຄຈາຕີສັງຄມໃນປີ ພ.ສ. 2501 ແລະ ພຣຣຄສຫປະຈາໄທຢູ່ໃນປີ ພ.ສ. 2512

ໃນການເລືອກຕັ້ງ ພ.ສ. 2526 ທ່ານໄໝສາມາດມີສ່ວນຮ່ວມທາງການເນື່ອງໄດ້ຍ່າງເປັນທາງການ ແລະ ຍັງໄມ່ສາມາດຈັດຕັ້ງຮັບາລໄດ້ໃນກາຍຫລັງ ເນື່ອຈາກເຈື່ອນໄຂຕ່າງໆ ທ່ານຈຶ່ງພຍາຍາມພລັດດັນໃໝ່ການແກ້ໄຂຮັ້ງຮຽມນູ້ໃນບັບປີ ພ.ສ. 2521 ພຣອມໆ ກັບຮັງພື້ນນາບທບາທໃໝ່ ອື່ນ ບາທບາທຕາມຄຳສັ່ງທີ່ 66/23 ທີ່ເປັນບັບທາຫກຮັກໝາຄວາມມື່ນຄົງກາຍໃນທີ່ຈະທຳໃຫ້ທ່ານມີຄວາມຂອບຮຽມໃນກິຈກຽມຕ່າງໆ ນອກໜ້າທີ່ຂອງກອງທັບ ແລະ ເມື່ອການແກ້ໄຂຮັ້ງຮຽມນູ້ໄມ້ໄດ້ພລັກຝຳລັກດັນໃໝ່ບັນດາ ເພື່ອໃຫ້ຮະບບການເລືອກຕັ້ງນີ້ໃໝ່ຮະບບເດີມ ທີ່ຈະທຳຍັງພອມື່ອທີ່ພລອຍ່າງບ້າງໃນການຈັດຕັ້ງຮັບາລ ແລະ ພລັກດັນໃໝ່ການແກ້ໄຂຮັ້ງຮຽມນູ້ຕ່ອໄປ (ຂໍຍົວວັນນີ້ ສາຮສມບັດຕີ, 2528)

ສຽງໄດ້ວ່າ ການເລືອກຕັ້ງໃນເງິນປະວັດສາຕົ້ນ ສ່ວນມາກຈານວິຈີ່ທີ່ສຶກຈາຈະມອງໄປທີ່ ບາທບາທຂອງທ່ານທີ່ມີອືທີພລຕ່ອກການເລືອກຕັ້ງມາກວ່າພຣຣຄການເນື່ອງ ໂດຍພຍາຍາມສ່າງຄວາມນີຍມໃຫ້ກັບຕົນເອງ ທີ່ຮັກໝາຍາມທຳລາຍເຈຕ່າງໆ ເນື່ອງຂອງປະຈານໃນການເລືອກຕັ້ງ ທີ່ຈະວ່າງຂອງຈານວິຈີ່ທີ່ກ່າວຍັງມີ່ຈະວ່າງອ່າຍ່າກພອສມຄວາມ ເພຣະສ່ວນມາກຈະມຸ່ງປະເດືອນສຶກຈາໄປທີ່ຕ້ວບຸຄຄລມາກກວ່າ ອາຈະເປັນເພຣະວ່າໃນຍຸດນັ້ນອໍານາຈອ່າຍ່າກຜູ້ນໍາໄມ້ໄດ້ອ່າຍ່າກປະຈານກີ່ເປັນໄດ້ ຈຶ່ງຍັງແສດງໃຫ້ເຫັນຄື່ງເຈຕ່າງໆທີ່ແທ້ຈົງຂອງປະຈານໄມ້ໄດ້ ທີ່ຈະປ່ອຈຸບັນນີ້ສັງຄມໄທຢັ້ງຕິດອ່າຍ່າກການປົກປອງແບບທ່ານທີ່ຍັງໄມ້ໄດ້ມີການເລືອກຕັ້ງ ທຳໃຫ້ປະຈານນັ້ນຂາດຄວາມຫວັງກັບການທີ່ຈະມີການເລືອກຕັ້ງໃໝ່ໃນການນຳໄປສູ່ການເປົ້າຢັ້ງແປງ ດັ່ງນັ້ນອົງຄວາມຮູ້ເກີ່ວຂົບທຳຫາທ່ານທີ່ມີອືທີພລຕ່ອກການເລືອກຕັ້ງ ຈຶ່ງເປັນທະສະຫຼັບຜູ້ເຫຼຸ່າໃຫ້ຕ່າງໆ ອ່າງປາງປະກາດຕ່ອກການເລືອກຕັ້ງໃນປະຈານ

2. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ในการศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น มีงานศึกษาไว้มากพอสมควร ซึ่งผู้ทำการศึกษาจะขออภัยเด็นงานวิจัยบางชิ้นที่มีความสำคัญหรือเป็นงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การเลือกตั้งในสังคมไทยในปัจจุบันนี้ได้โดยตรง ดังนี้

ราชนี ภาระสุทธิการ ได้ศึกษา “ระบบเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อการเมืองในประเทศไทย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หลังจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้นำเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้ปกครองประเทศไทย และได้จัดให้มีการเลือกตั้งถึง 11 ครั้ง ได้เคยใช้ระบบเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตมาแล้ว แต่ก็เกิดปัญหาว่าการเลือกตั้งโดยวิธีจะดีที่สุด และส่งเสริมระบบการเมืองมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตที่แล้วมา มีอิทธิพลต่อการเมืองน้อยมาก เนื่องจากประชาชนมักจะเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่าที่จะเลือกการเมืองนั้นเอง (ราชนี ภาระสุทธิการ, 2515) และจากการวิเคราะห์นี้ยังจะชี้ให้เห็นว่ากฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายการเมืองรวมทั้ง ลักษณะของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทย ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการทางการเมืองของระบบการเมืองไทยอย่างยิ่ง ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีส่วนสำคัญในการที่จะพิจารณา ถึงระบบเลือกตั้งของประเทศไทยในอนาคต รวมทั้งการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ให้มีส่วนเสริมสร้างระบบการเมืองของประเทศไทยต่อไป

ในส่วนของงาน สาธิต ชาวนโนทัยได้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับ “การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของการเมืองไทย” ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ระบบการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของการเมืองไทยนั้นจะมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลักการ แต่จะมีความแตกต่างมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในประเทศเป็นตัวกำหนดโดยเบื้องหลัง พรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคมจะมีหลักการเลือกสรรที่ต่างกัน คือ คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก ติดตามด้วยประสบการณ์ทางการเมือง สำหรับพรรคประชาธิปัตย์จะมุ่งเน้นในฐานะทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมือง ส่วนพรรคราษฎรไทยจะคำนึงถึงคนที่มีผลงานด้านการพัฒนาเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ต้องการตั้งเป็นหัวใจหลัก คือ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และการมีประสบการณ์ทางการเมือง โดยให้ความสำคัญเป็นอย่างน้อยต่ออุดมการณ์ทางการเมือง และในประเด็นการเสนอข้อต่อรองแลกเปลี่ยนในการสรุหาร้านี้ ส่วนใหญ่จะต้องเป็นบุคคลที่เคยได้รับตำแหน่งทางการเมืองมาก่อนในอดีตและอยู่ในเขตพื้นที่ที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง (สาธิต ชาวนโนทัย, 2531)

สรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ ประสบการณ์ทางการเมือง ฐานะทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยที่พรรคราษฎรไทยคำนึงถึงในการเลือกสรร

ก้ามของงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องที่ได้กล่าวมาอาจจะเห็นมุมมองที่ต่างกัน ทั้งเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการเมือง หรือ ว่าฐานะทางสังคมและประสบการณ์ในทางการเมือง อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยอีกมากที่พยายามสะท้อนถึงปัญหาของการเลือกตั้ง มีงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า ของ สายฝน น้อยทีดี และวราภรณ์ เพือกเล็ก ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544 จากผลการศึกษาสรุปได้ การข้อเสียง การทุจริตการเลือกตั้งยังมีปรากฎในกระบวนการการเลือกตั้งครั้งนี้ และพบอีกว่า จากหนังสือสือพิมพ์ที่มีการรายงานข่าวการเลือกตั้ง ยังพบพฤติกรรมการเลือกตั้งที่เป็นการทุจริตการเลือกตั้ง การขือสิทิชัยเสียง ในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานครจำนวนมาก แต่สิ่งที่เป็นที่น่าสนใจของวิจัยนี้ก็คือ การทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สังคมคาดหวังว่าองค์กรรูปแบบใหม่นี้น่าจะสามารถดำเนินการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตยุติธรรม แต่ผลการศึกษาพบว่า มีคณะกรรมการการเลือกตั้งบางเขตมีความลำเอียงเข้าข้างผู้สมัครบางคน ที่เป็นเครือญาติกัน หรือไม่กล้าตัดสินการกระทำผิดของผู้สมัครบางบ้าง (สายฝน น้อยทีดี และวราภรณ์ เพือกเล็ก, 2544) นี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงความไม่ชัดเจนในการเลือกตั้ง ในระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่พยายามค้นหาคำตอบของปัญหาการเลือกตั้งที่จะนำไปสู่การสร้างประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์แบบ ในปี 2556 มีบทความวิจัยเรื่อง การประมูลในกระบวนการการเลือกตั้งกับการสร้างสถาบันรัฐสภาไทยให้เข้มแข็ง ของ ชาญชัย จิตรเหลาอพร ที่ได้นำเสนอบทความผ่านงาน ประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 14 (2556) ซึ่งในบทความนี้ได้วิเคราะห์ถึงมูลเหตุที่นำไปสู่ระบบการประมูลในกระบวนการการเลือกตั้งประกอบไปด้วย 1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอ่านใจนิยมภายใต้ระบบอุปถัมภ์ท่องอาศัยนโยบายประชาชนนิยม 2) การปรับเปลี่ยนบทบาททางการเมืองของกลุ่มนายทุน และ 3) ความอ่อนแองของกลไกในกระบวนการตรวจสอบ ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้ข้ามตันส์ผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประมูลตั้งมีลักษณะที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) การขาดและลดทอนคุณค่าความเป็นตัวแทนที่เข้าสู่ระบบการเมือง 2) พรรคการเมืองขาดความเข้มแข็ง และ 3) เกิดระบบคุหบดีส่วนที่ขัดต่อปรัชญาการปกครองในระบบรัฐสภา (บทคัดย่อ, 2556) บทความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงความอ่อนแองของระบบการเมืองไทยที่ถูกกระแสวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอ่านใจนิยมภายใต้ระบบอุปถัมภ์

สิ่งที่จะกล่าวต่อไปในกระบวนการเลือกตั้ง จะมองไปที่การเลือกตั้งในระดับห้องถีน ผลกระทบหรืออิทธิพลของการเลือกตั้งระดับชาตินั้นจะมีผลต่อการเลือกตั้งในระดับห้องถีนอย่างไร ซึ่งมีงานของ สมบติ จันทวงศ์ (2540) ที่กล่าวถึง การสำรวจบริบทในการเลือกตั้ง และการสำรวจจุดแข็ง-จุดอ่อนของผู้สมัครและคู่ต่อสู้ คือ “การว่างยุทธศาสตร์” ของการรณรงค์หาเสียง คำว่า “ยุทธศาสตร์” ในที่นี้หมายถึง “แนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปอย่างรู้ตัว เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่เป็นที่เข้าใจกันแล้วเป็นอย่างดี ฉะนั้นคำว่า “ยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียง” คือ แนวคิดในการดำเนินงานที่กระทำไปให้บรรลุถึงเป้าหมายของการเลือกตั้งหรือชนะการเลือกตั้งเอง ถึง

ที่ สมบัติ จันทร์วงศ์ ศึกษานั้นเป็นการมองยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียง ว่าแต่ละพรรคมีวิธีการอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ บุษอรี ยิ่ม ที่ศึกษา “นโยบายหาเสียงแนวประชาชนนิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ: การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย” พบว่า ความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยมาจากการปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างในขณะนั้นกับการดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองของพรรค กล่าวคือ การเลือกตั้งในครั้งนี้เกิดขึ้นภายใต้บริบทเชิงโครงสร้างที่สังคมไทยยังคงตกอยู่ในสภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 บริบทเชิงโครงสร้างเข่นนี้ทำให้พรรคไทยรักไทยเลือกดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชาชนนิยม (populism) (บุษอรี ยิ่ม, 2547) ทั้งสองงานที่กล่าวมาอาจจะนำไปสู่การอธิบายงานวิจัยในระดับท้องถิ่นใน ของ เพียงกมล มนารัตน์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัย “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547” จากการศึกษาพบว่า 1) การจัดตั้งองค์กรหาเสียง วิธีการ-ยุทธวิธี และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครเลือกตั้ง หัวคะแนน และประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ 2) ภูมายกย่องกับการเลือกตั้งที่ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกส่งผลให้กระบวนการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการการรณรงค์หาเสียงเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในแง่บากและแหลบ แหลบ คือ เกิดการปรับตัวด้านกลยุทธ์/วิธีการหาเสียงที่ไม่สูตริตต์ต่างๆ ให้แบบยกชั้นมากขึ้นจนภูมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่วนในแง่บาก คือ เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลที่น้ยบายได้เข้ามานีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงในฐานะส่วนประกอบสำคัญที่มีผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้งควบคู่ไปกับการใช้กลยุทธ์การหาเสียงด้วยวิธีการเดิมๆ ต่างๆ

ต่อมาเมื่องานศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนทางการเมือง ของ ของรช.นี คล้ายนาค (2546) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง: ศึกษากรณีเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษา พบว่า การสนทนากับการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น แต่การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เพิ่มสูงขึ้นกลับพบว่ายังมีปัญหาเรื่องของการซื้อเสียงมากโดยเฉพาะในกลุ่มของประชาชนที่มีรายได้น้อย และยังมองถึง ผู้สมัครรณรงค์หาเสียงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มหัวคะแนนผู้สมัคร กลุ่มเครือญาติและเพื่อนที่ใกล้ชิดของผู้สมัครและเป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่มีเงินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนตอบแทน ส่วนงานศึกษาอื่นส่วนที่ศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาตัวแปรด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ที่มุ่งประดิษฐ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง ซึ่งไม่สามารถมองเห็นสิ่งที่เป็นปัญหาได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามยังมีการศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นอีกมาก ปี พ.ศ. 2546 มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตดินแดง ของ ศุชัยรุช ชาวสวนกล้วย (ศุชัยรุช ชาวสวนกล้วย, 2546) ที่ทำให้ทราบว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ของผู้สมัครยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจ ในการลงคะแนนเสียงของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเน้นเลือกผู้สมัครที่

ຮູ້ຈັກແລະເຂົ້າໃຈປັນຫາຄົນໃນພື້ນທີ່ ຈຶ່ງຈະເປັນເຫດຖື່ພຣຣຄກາຣເມື່ອງຕ້ອງນຳໄປປະກອບກາຣພິຈາຮານາໃນກາຣຄັດເລືອກຕ້ວັ້ງສົມຄຮຂອງພຣຣຄດ້ວຍໃນປີເດືອນໂອພາຣ ຄືນບາງເຕີຍ (2546) ໄດ້ທຳກາຣສຶກຫາເກີ່ວກບັນດາ “ກາຣເມື່ອງທົ່ວອັນກົນກັບກາຣນຳຮູ່ປະບວກເລືອກຕັ້ງນາຍກເທສມນຕີໂດຍຕຽນມາໃໝ່ໃນກາຣປົກຄອງທ້ອງຄື່ນຂອງເທສບາລ : ກຣົນສຶກຫາເທສບາລເມື່ອງມາບຕາພຸດ ຈັ້ງຫວັດຮະຍອງ” ຈານຂອງເຂາແສດງໃຫ້ເຫັນຄື່ງກາຣເລືອກຕັ້ງໃນລັກຂະນະໂຄຮງສ້າງອຳນາຈຊຸມໝານທີ່ເປີລື່ອນແປລັງໄປສູ່ໂຄຮງສ້າງອຳນາຈເຊີ່ງໜົນໃນຊຸມໝານ ທຳໃໝ່ເກີດອຳນາຈຈັ້ງຮາຈກາຣແລະຮະບບເຄື່ອງຄູາຕີ້ນ ຈາກລັກຂະນະກາຣເລືອກຕັ້ງກຳນັ້ນ-ຜູ້ໃໝ່ບ້ານໃນດີຕ່າງບ້ານຍັງໃໝ່ເກີດທີ່ກາຣພິຈາຮານາເລືອກຜູ້ທີ່ອູ້ໄສ ເປັນຄົນດີ ມີຄຸນຮຽມເປັນຜູ້ນຳ ມາສຸກກາຣເລືອກຕັ້ງແບບມື່ພລປະໂຍ່ນໂດຍໃໝ່ເງິນເງິນທຸນໃນກາຣຫາເສີ່ງແທນ ຈຶ່ງທຳໃໝ່ເກີດກຸ່ມອຳນາຈໃໝ່ກ່າຍໄດ້ບົບທິການສັກຄົມທີ່ເປີລື່ອນແປລັງໄປແລະໄດ້ທຳລາຍກູ່ເກີດທີ່ຕັ້ງເດີມລັງ ແລ້ວໄດ້ສະກັບນະບບຮູ່ກິຈກາຣເມື່ອງຂຶ້ນເປັນເຈື່ອນໄຈ້ ພັດທະນາໃນກາຣກໍາວັນສຸຕຳແໜ່ງອຳນາຈທາກກາຣເມື່ອງ ໂດຍມີກາຣແປ່ງເປັນຜັກຜ່າຍຂອງກຸ່ມກາຣເມື່ອງແລະກາຣອຸປ່ນກົງກ່າຍໃນກຸ່ມອຳນາຈ ສ່ວນກາຣສຶກຫາກາຣເມື່ອງຂອງຮູ່ປະບວກເລືອກຕັ້ງນາຍກເທສມນຕີໂດຍຕຽນພບວ່າກາຣເມື່ອງທົ່ວອັນໃນເທສບາລເມື່ອງມາບຕາພຸດອູ້ກ່າຍໃຫ້ຮະບບຜູ້ອາດອຳນາຈປົກຄອງໄວ້ໃນກຸ່ມອຳນາຈເດີຍອາສີຍຮະບບກາຣໜ້າທາກກາຣເມື່ອງຕັ້ງແຕ່ອດີຕົ້ນປັຈຈຸບັນ ຮະບບໜ້າທາກກາຣເມື່ອງເກີດຂຶ້ນພະຍາກລຸ່ມອຳນາຈຂາດແຄລນທີ່ພຣພຍາກທາກກາຣເມື່ອງ ເພື່ອກາຣສ້າງອຳນາຈຕ່ອງຮູ່ອິ່ງພລປະໂຍ່ນທາກກາຣເມື່ອງ ແລະກາຣໜ້າທາກກາຣເມື່ອງເພື່ອກາຣຈັດສະຮັກອຳນາຈທາກກາຣບົຮົກ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ຈານຂອງສຸ່ຂໍ້ວຸດ ທ່າວສວນກຳລັວຍ ພຍາຍາມໜີ້ເຫັນເຫັນວ່າ ກາຣເລືອກຕັ້ງຍັງໃຫ້ຄວາມນິຍົມໃນບຸຄຄລມາກກວ່າພຣຣຄກາຣເມື່ອງສ່ວນງານ ໂອພາຣ ຄືນບາງເຕີຍ ທີ່ໃໝ່ເຫັນຄື່ງ ກາຣເລືອກຕັ້ງທົ່ວອັນທີ່ເປີລື່ອນແປລັງທາງໂຄຮງສ້າງອຳນາຈໃນຊຸມໝານສູ່ໂຄຮງສ້າງເຊີ່ງໜົນໃນຊຸມໝານ ຮ່ວມໄປລຶ່ງກາຣໜ້າໃນທາກກາຣເມື່ອງດ້ວຍ

ໜັງຈານນີ້ ປີ. 2551 ໄດ້ມີການວິຈີຍເກີ່ວກກັບ “ກາຣເລືອກຕັ້ງທົ່ວອັນແບບຄ່ວງດຸລກກາຣເມື່ອງຮະດັບຈາຕີ : ສຶກຫາກຣົນກີກາຣເລືອກຕັ້ງຜູ້ວ່າຮາຈກາຣກຽງເທພມຫານຄຣ ພ.ສ. 2547 ຂອງ ວິຣິນທີ່ຣ ປິນຮານຮຽມ ຈາກກາຣສຶກຫາພວ່າ ພຸດທິກຣມກາຣເລືອກຕັ້ງຂອງປະຊານກຽງເທພມຫານຄຣທີ່ມີລັກຂະນະຂອງກາຣຄ່ວງດຸລກອຳນາຈກາຣເມື່ອງຮະດັບຈາຕີນີ້ ມີປັຈຈີຍຫລັກ 2 ປະກາຣເປັນສຳຄັນ ໄດ້ແກ່ ປະກາຣແຮກ ປັຈຈີຍຂອງຜູ້ລົງຄະແນນເສີ່ງເລືອກຕັ້ງຂອງຄົນກຽງເທພມຫານຄຣທີ່ມີລັກຂະນະຂອງກາຣເມື່ອງ “ເມື່ອງ” ຈຶ່ງເປັນພື້ນທີ່ຂອງໜັ້ນໜັກລາງແລະກາຣເມື່ອງປັຈຈີຍຫລັກເພື່ອກາຣເມື່ອງຮະດັບຈາຕີໃນແຕ່ລະໜ່ວງເວລາທີ່ຈະຕ້ອງພິຈາຮານາຄວບຄູ່ໄປກັບພຸດທິກຣມກາຣແສດງອອກທາກກາຣເມື່ອງຂອງຄົນກຽງເທພມໃນຈູ້ນາທີ່ເປັນຄົນເມື່ອງໜັ້ນໜັກລາງ ໂດຍພວ່າປັຈຈີຍທາງສະການກາຣໜົນກີກາຣເມື່ອງຮະດັບຈາຕີຈະມີກາຣເລືອກຕັ້ງທົ່ວອັນກຽງເທພມຫານຄຣທີ່ສຸດ ສັງເກດໄຟຈາກກາຣເລືອກຕັ້ງທີ່ຜ່ານມາທັງໝົດ ຜູ້ວ່າກຽງເທພມຫານຄຣທີ່ມາຈາກພຣຣຄກາຣເມື່ອງນັ້ນສັບປະກຸນໄປເຮືອຍໆ ໄນມີກາຣສໍາເລັມໃນກາຣເລືອກພຣຣຄໃດພຣຣຄທີ່ເປັນເວລານານ (ວິຣິນທີ່ຣ ປິນຮານຮຽມ, 2551) ແລະຍັງມີການຂອງ ກິຕິງຸມື້ຍ ວົງສົນທີ (2553) ໄດ້ສຶກຫາ”ບທບາທຂອງພຣຣຄກາຣເມື່ອງໄທຢ່າງຕ່ອກກາຣເລືອກຕັ້ງນາຍກອງຄົກກິຈການສ່ວນຈັງຫວັດ : ສຶກຫາກຣົນກີກາຣເລືອກຕັ້ງນາຍກອງຄົກກິຈການສ່ວນຈັງຫວັດ

ศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551” ซึ่งเข้าชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งให้ “เครือข่ายฝึกฝ่าย” ทำงานได้ผลมากกว่าพรรคการเมือง อยู่ 5 ประการใหญ่ๆ คือ 1. ความต่อเนื่อง/เสมอต้นเสมอปลาย 2. ความสัมพันธ์ส่วนตัว/ผู้พันภักดี 3. ความรวดเร็วในการตอบสนอง/พึงพิงได้ง่ายและสะดวก 4. ขนาดของเครือข่าย/การครอบคลุมพื้นที่ 5. ความยืดหยุ่น/มีอิสระ/มีความคล่องตัว ปี พ.ศ. 2553 มีงานศึกษาเกี่ยวกับ “บทบาทผู้นำชุมชนต่อการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น เทศบาลตำบลสันปุเลย อำเภออยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ของ สนธยา ต่างใจ จากรถการศึกษาได้แยกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ **ด้านที่หนึ่ง** บทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการเลือกตั้ง พบร่วม ผู้นำชุมชนปฏิบัติ บทบาทด้านกฎหมายเลือกตั้งได้ อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับการศึกษาการใช้รูปแบบแห่งอำนาจของผู้นำในอุดมคติที่ใช้อำนาจตามกฎหมาย (Legal domination) โดยแม้กเวเบอร์ กล่าวไว้ว่า ผู้ยอมทำตาม เพราะเห็นว่าผู้นำนั้นเป็นผู้ที่ต้องดำเนิน ขอบธรรมตามกฎหมาย และเป็นที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดไว้ ไม่ใช่มาเป็นผู้นำ เพราะ อาศัยจารีตประเพณีหรืออำนาจบารมีส่วนตัว **ด้านที่สอง** บทบาทการแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบร่วม ผู้นำชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบและประสานงานหรือรับข้อมูลข่าวสาร ด้วยตนเอง แจ้งข่าวสารอย่างรวดเร็วและให้คำแนะนำตอบข้อข้อความอย่างชัดเจนด้วยความเต็มใจ **ด้านที่สาม** บทบาทเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการเลือกตั้ง พบร่วม ผู้นำชุมชนได้ทำหน้าที่เป็น รักษาความปลอดภัย ในการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย **ด้านที่สี่** บทบาทการสนับสนุนการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของราษฎร พบร่วม ผู้นำชุมชนได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ระดับหนึ่ง ในการเชิญชวนให้ ราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการเมือง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถึงแม้จะมีราษฎรบางรายที่ไม่ เห็นความสำคัญแต่ก็เป็นเหตุสุดวิสัยทั้งนี้จะเนื่องจากผลกระทบจากศรัทธาของครอบครัวของราษฎร เอง **ด้านที่ห้า** บทบาทการดูแลการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และถูกต้องตามกฎหมาย พบร่วม ผู้นำชุมชนปฏิบัติหน้าที่ได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากอิทธิพลทางการ เมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งไม่สามารถที่จะควบคุมได้ (สนธยา ต่างใจ, 2553)

จากการศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องการเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่น ผ่านงานวิจัยและบทความ ต่างๆ จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นของการวิจัยในด้านต่าง จะเป็น ในด้านเกี่ยวกับกฎหมาย การซื้อเสียงทางการเมือง การรณรงค์ การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือแม้แต่ ยุทธศาสตร์ในการเลือกตั้ง แต่สิ่งที่ยังต้องมีการเติมเต็มในองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ น่าจะมีการศึกษาถึง กระบวนการการเลือกตั้งในระดับประเทศ เช่น การเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้งในต่างประเทศ ที่มี ระบบการเลือกตั้งที่คล้ายกับประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและเข้าใจง่ายขึ้นและข้อเสียของ แต่ละประเทศ ในกระบวนการปรับปรุงให้การเลือกตั้งนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะมีการ ศึกษาถึงระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้รู้ถึงหลักการใน การจัดการเลือกตั้งและอำนาจของเขตของ กกต. ในการสร้างความเข้าใจในระบบการเลือกตั้งใน

สังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบันนี้การเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น ถูกกำหนดโดยรัฐบาลทหารที่เข้ามาริหารจัดการให้อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ โดยท้องถิ่นนั้นไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งองค์ความรู้ด้านการการเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่นนั้น จะเป็นบทบาทท่อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยตรง

3. กลุ่มที่ศึกษาการเลือกตั้งผ่านสื่อมวลชน

การศึกษาสถานะทางความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ผู้ศึกษาได้มีการนำงานวิจัยทางด้านสื่อสารมวลชนเข้ามาศึกษา เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการของการเลือกตั้งที่มีสื่อเป็นการช่วยรณรงค์ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ทั้งนั้นก็จะยกระดับวิจัย 2 เรื่อง เพื่อนำมาสร้างองค์ความรู้ขึ้นใหม่ ดังนี้

อัจฉรา ปัณฑรานุวงศ์ (2551) ได้ทำการศึกษา “มายาคติและอุดมการณ์ในโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพระรัชไทยรัชไทย” ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548: การวิเคราะห์ด้วยวิธีสัญวิทยา ผลการศึกษาพบว่า การสร้างความหมายในโฆษณาหาเสียงของพระรัชไทยทั้งที่เป็นความหมายโดยตรงและโดยนัย เกิดจากสัญญาณประเพณีต่างๆ ซึ่งการวิเคราะห์พบว่า โฆษณาหาเสียงใช้ระบบความหมายสัญญาณเพื่อสร้างความหมายมายาคติที่สนับสนุนอุดมการณ์ต่างๆ ได้แก่ มายาคติแห่งอุดมการณ์ชาตินิยมใหม่ของพระรัชไทย มายาคติแห่งอุดมการณ์การเมืองแบบอุปถัมภ์ มายาคติแห่งอุดมการณ์ความเป็นอื่นๆ และมายาคติแห่งอุดมการณ์ความเป็นคนอื่น และมายาคติแห่งอุดมการณ์ชนชั้นกลาง มายาคติเหล่านี้ เป็นไปเพื่อสนับสนุนค้าจุนผลประโยชน์ของชนชั้นที่มีอำนาจ เหนือในทางการเมืองและเศรษฐกิจ คือชนชั้นนายทุนและชนชั้นกลาง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า การอ่านความหมายของผู้รับสารอาจแตกต่างหากหลักกันออกไป ซึ่งหมายความว่าชนชั้นล่างยังพอมี “พื้นที่” ในการต่อสู้ทางอุดมการณ์อยู่บ้าง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งเสริมสร้างความรู้เท่าทันสื่อ (medialiteracy) ให้แก่ประชาชนที่มีต่อการสื่อสารทางการเมืองประเพณีการโฆษณาหาเสียงให้มากยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งงานวิจัยนี้สร้างความเข้าใจการเลือกตั้งผ่านสัญญาณทางการเมืองระหว่างชนชั้น

ในปี 2553 มีงานศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเลือกตั้งของจังหวัดที่มีผู้ไปลงคะแนนเสียงมากที่สุดในประเทศไทย ของ ปฤกษา จันทรบุญเรือง พบว่า 1) กลยุทธ์สื่อที่จังหวัดลำพูนใช้แล้วสามารถเชิญชวนให้ประชาชนออกมารวมตัวกันที่จังหวัด คือ กลยุทธ์สื่อพื้นฐานภายใน ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย แผนงาน และโครงการ กฎหมาย คำสั่ง และข้อบังคับ เป็นต้น ส่วนกลยุทธ์สื่อสารภายนอก มีการใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล ข้อความสั้น และโทรสาร ในการประสานงาน มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้ ความสำคัญสื่อและสารประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายผ้า ป้ายไวนิล ป้ายไม้ เป็นต้น 2) กลยุทธ์ที่ใช้รณรงค์ ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ประกอบด้วย กลยุทธ์สารเกี่ยวกับภูมิภาคและข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อใช้ควบคุมผู้ปฏิบัติงานและควบคุมให้ประชาชนออกมารวมตัวกัน แล้วก็มีกลยุทธ์สารเกี่ยวกับความสนุกสนานเทิง ข้อมูลข่าวสารจากภายนอก ความร่วมมือและช่วยเหลือ การประเมินผลงานแบบ

ทางการและไม่เป็นทางการ สถานการณ์สิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้ และแรงจูงใจ 3) บริบท กิจกรรมสื่อสาร ประกอบด้วย วิธีการติดต่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ การสื่อสารด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร อวัจนะภาษา การจัดกิจกรรม เครื่องมือสื่อสาร และตามสารบัญคับบัญชา (ปัจจุบัน จันทร์บุญ, 2553) สรุปได้ว่า งานทางด้านสื่อสารมวลชนทั้งสองงาน ซึ่งให้เห็นถึงการเข้าถึงสื่อในการเลือกตั้ง อาจจะมองทางด้านสัญญาณทางการเมืองที่มีผลต่อชนชั้นทางสังคม หรืออาจมองถึงกลยุทธ์ในการใช้สื่อต่างๆในการสร้างความนิยมในการเลือกตั้ง

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัยและบทความทางวิชาการ พบว่า งานศึกษาทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น ซึ่งครอบคลุมเรื่องของ การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง โดยศึกษาในมุ่งมองทางประวัติศาสตร์ การเลือกตั้ง ระดับชาติและท้องถิ่น รวมไปถึง สื่อสารมวลชน ปรากฏว่าซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งองค์ความรู้ ต่อการเมืองเรื่องการเลือกตั้งนั้น ยังมุ่งศึกษาเฉพาะการเลือกตั้งในสังคมไทยอยู่ จึงไม่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างที่เกิดจากรอบการเลือกตั้งในต่างประเทศที่ส่งผลต่อระบบการเลือกตั้งในสังคมไทย และยังไม่มีงานศึกษาใดที่มีการศึกษาถึงกระบวนการเลือกตั้งในสังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน เพราะว่าถ้ามีการศึกษาในลักษณะนี้เราจะสามารถเห็นถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งที่มีความเหมาะสมกับสังคมไทยในสร้างประชาธิปไตยในการเลือกตั้งได้อย่างดียิ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม นับปัจจุบันนี้การเลือกตั้งในสังคมไทยนั้น ยังมีความหวังที่จะให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทย อาจจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำไปสู่การแสวงหาเหตุผลของการศึกษาการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทยต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมการปกครอง.(2529). รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลครั้งใหม่ประจำปี 2528,

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

กรมสุขาภิบาล ทองธรรมชาติและคณะ. (2531). การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล.

กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย คณะกรรมการรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิติภูมิชัย วงศ์สนิท. (2553).บทบาทของพรรคการเมืองไทยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวัน

ที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551, ภาคนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยวัฒน์ สารสมบัติ. (2528). ทหารกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (2500-2506), วิทยานิพนธ์

รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

රາarinี ກາວະສຸທິກາຣ. (2515). ຮະບບເລືອກຕັ້ງແລະຜລສະຫຼອນຕ່ອພຣຄກາຣເມືອງໃນປະເທດໄທຍ,

ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ ສາຂາກາຣປກຄຣອງ ຈຸ່ພາລັກຮົນມາວິທຍາລ້າຍ.

ຮໍາງສັກດີ ເພຣເລືອນນັ້ນຕ. (2550). ບທບາທທາກກາຣເມືອງຂອງຈົມພລຄນອມ ກິຕີຂຈຣ ພ.ສ. 206-2516,

ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ ກາວີຈາປະວັດຕາສຕຣ໌ ຈຸ່ພາລັກຮົນມາວິທຍາລ້າຍ.

ນຄຣິນທີ່ ເມື່ອໄຕຮັກຕົນ. (2546). ທິສທາກກາຣປກຄຣອງທ້ອງຄົນຂອງໄທຍແລະຕ່າງປະເທດເປີຍບເທິບ.

ກຽງເທິບ: ວິ່ນຸ່ງໝູນ.

ບູ້ຂອ້ວີ ຍື່ມະ. (2547). ນໂຍບາຍຫາເລື່ອງແນວປະເນີນກັບອຳນາຈທາງເສເຮ່ງສູງກິຈ: ກາຣສຶກຊາເຊີງ

ເສເຮ່ງສູງກິຈກາຣເມືອງເກີ່ວກບໍລິການສຳເຮົ່ງໃນກາຣເລືອກຕັ້ງຂອງພຣຄໄທຍຮັກໄທຍ, ວິທຍານິພນຮ່

ຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ ຄນະຮ່ວ້ສາສຕຣ໌ ຈຸ່ພາລັກຮົນມາວິທຍາລ້າຍ.

ບູ້ຂອ້ວີ ຍື່ມະ. (2556). ກາຣສ້າງປະເຊີປໍໄຕຍກັບປັ້ງຫາຄວາມຂັດແຍ້ງທາງສັງຄມແລະກາຣເມືອງໃນ

ຮະດັບຂາດແລະທ້ອງຄົນ, ກາຣປະໜຸມວິຈາກກາຣຮ່ວ້ສາສຕຣ໌ແລະຮ່ວ້ປະສານຄາສຕຣ໌ແໜ່ງໜາດີ ຄຣັງທີ່

14 (ພ.ສ. 2556) ຄນ ມາວິທຍາລ້າຍອຸບລະຮານ້.

ປຸລູງກາງ ຈັນທີ່ບຸງ. (2553). ກລຸ່ມທົກກາຣສື່ສາກເພື່ອກາຣເລືອກຕັ້ງຂອງຈັງຫວັດທີ່ມີຜູ້ປັບປຸງຄະແນນເສີຍ

ມາກີ່ສຸດໃນປະເທດໄທຍ, ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາດຸ່ງໝູນທຶກ (ສື່ສາມວລ່ານ)

ຄນະວາສາສຕຣ໌ແລະສື່ສາມວລ່ານ ມາວິທຍາລ້າຍຮຽມສາສຕຣ໌.

ປະຈັກໜ້າ ກ້ອງກິດຕິ. (2555). ກາຣເມືອງວ່າດ້ວຍກາຣເລືອກຕັ້ງ: ວາທກຣມ ອຳນາຈ ແລະພລວັດໜນບທໄທຍ,

ກຽງເທິບ: ສຳນັກພິມພໍ້ພໍາເດີຍວັນ.

ເພື່ນ ອັນຈຸຖື້ງ. (2523). ຮັບອານຸພາບໄທຍ: ກາຣສຶກຊາເຊີງວິເຄຣະທີ່ປັ້ງຫາເສດີຍຮາພຂອງຮັບອາລົມທີ່ມາ

ຈາກກາຣເລືອກຕັ້ງໃນໜ່ວງ ພ.ສ. 2498-2514, ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ ສາຂວິຈາ

ປະວັດຕາສຕຣ໌ ຈຸ່ພາລັກຮົນມາວິທຍາລ້າຍ.

ເພີ່ມກມລ ມານະຮັກຕົນ. (2547). ກາຣເມືອງເຮືອກກາຣເລືອກຕັ້ງ: ສຶກຊາກຮົນກາຣຮອງຮົມທ່າເສີຍເລືອກຕັ້ງ

ນາຍກເທຄມນຕີ່ຂອງເທຄບາລນຄຣເຊີຍໃໝ່ ປີ ພ.ສ. 2547. ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ

ຄນະຮ່ວ້ສາສຕຣ໌ ຈຸ່ພາລັກຮົນມາວິທຍາລ້າຍ.

ພຣປລັດ ປກຄຣອງ. (2549). ກາຣມີສ່ວນຮ່ວມທາກກາຣເມືອງຂອງປະເນີນໃນກາຣເລືອກຕັ້ງນາຍກ

ເທຄມນຕີ່ ເທຄບາລເມືອງຈະເຊີງທີ່ເຖິງທີ່ ປີ ພ.ສ. 2547. ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ (ຮ່ວ້ສາສຕຣ໌)

ບັນທຶກວິທຍາລ້າຍ ມາວິທຍາລ້າຍເກຍະຕຣາສຕຣ໌.

ຮໍ່ໜີ້ ດັບຍານາຄ. (2546). ກາຣມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະເນີນໃນກາຣເລືອກຕັ້ງນາຍກເທຄມນຕີ່ໂດຍຕຽງ:

ສຶກຊາກຮົນເທຄບາລເມືອງແມ່ວ່ອງສອນ. ວິທຍານິພນຮ່ວ້ສາສຕຣມຫາບັນທຶກ ຄນະຮ່ວ້ສາສຕຣ໌

ຈຸ່ພາລັກຮົນມາວິທຍາລ້າຍ.

ລືຈີຕ ຮີເວຄີນ. (2541). ວິວັດນາກກາຣກາຣເມືອງກາຣປກຄຣອງໄທຍ, ກຽງເທິບ: ສຳນັກພິມພໍມາວິທຍາລ້າຍ

ຮຽມສາສຕຣ໌.

วรสิทธิ์ ใจนันทนิช. (2516). การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วринทร์ ปริญันธรรม. (2551). การเลือกตั้งท้องถิ่นแบบถ่วงดุลการเมืองระดับชาติ : ศึกษากรณีการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547, ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุชัยวุฒิ ชาวส่วนกล่าว. (2546). การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาธิต ชาวนโนทัย. (2531). การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพระครการเมืองไทย, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ จันทรวงศ์. (2540). รายงานวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม. 2539: การศึกษาอุทธศาสตร์ การสร้างภาพ”, เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สายฟัน น้อยทีด และวรรณ์ เปือกเล็ก. (2544). รายงานการวิจัย เรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544, สถาบันพระปกเกล้า.

สนทยา ต่างใจ. (2553). บทบาทผู้นำชุมชนต่อการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น เทศบาลตำบลสันปู่ เลย อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, รายงานศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อุดม เกสโรทยาน. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมือง น่าน จังหวัดน่าน, ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนา ประคุณเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2550.

อัจฉรา ปัณฑราวนุวงศ์. (2551). มากดติและอุดมการณ์ในโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพระครุไทยรักไทย ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548: การวิเคราะห์ด้วยวิธีสัญวิทยา, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โอลาร ถินบางเตี้ย. (2546). การเมืองท้องถิ่นกับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง มาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมหาตาพุด จังหวัดระยอง, วิทยานิพนธ์สาขาวิชานโยบายสาธารณะ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

เว็บไซต์

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ม.ป.ป.). <http://www.gpf.or.th/cgi-bin/CMS/SecretaryGeneral/secretaryf1.pdf>, สืบค้นวันที่ 6 มกราคม 2557